

نظریه پردازان

فرهنگ سایبر

دیوید بل

مترجمان

دکتر مسعود کوثری

دانشیار دانشگاه تهران

عبدالعزیز قاتار

انتشارات دریا

سرشناسه بل، دیوید، ۱۹۶۵ - م. Bell, David
عنوان و نام پدیدآور نظریه پردازان فرهنگ سایبر/ دیوید بل: مترجمان مسعود کوثری، عبدالعزیز تاتار.
مختصات نشر تهران: دریاچه نو، ۱۳۹۱.
مختصات ظاهری ۲۶۴ ص: جدول.
شابک ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۴۵-۵۲-۱

وضعیت فهرست نویسی فیبا
یادداشت عنوان اصلی: ۲۰۰۷. syberculture theorists.
یادداشت کتباته.

موضوع کستلز، ملوئل، ۱۹۴۲ - م.
موضوع Castells, Manuel
موضوع هاروی، دونا، ۱۹۴۴ - م.
موضوع Haraway, Donna
موضوع فضای مجازی -- جنبه های اجتماعی
موضوع تکنولوژی اطلاعات -- جنبه های اجتماعی
شماره افزوده کثری، مسعود، ۱۳۴۳ -، مترجم
شماره افزوده تاتار، عبدالعزیز، مترجم
رده بندی کنگره ۳۹۱ - ۳۰۲/۲۸۳
رده بندی دیویی ۳۰۲/۲۸۳
شماره کتابشناسی منی ۲۸۰۸۰۱۲

نظریه پردازان فرهنگ سایبر

نویسنده: دیوید بل

مترجمان: مسعود کوثری و عبدالعزیز تاتار

ناشر: دریاچه نو

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۲

طرح جلد: محمدعلی بیگدلی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۴۵-۵۲-۱

انتشارات دریاچه نو

نشانی ناشر: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوی رشتچی، شماره ۱۵، واحد ۵
کپیستی: ۱۳۱۳۹۷۵۹۷۳ / تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۳۳۷۸۰-۱ / www.daricheno.ir

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر منطبق به نویسنده است.»

نظریه پردازان فرهنگ‌سایبر

کتاب حاضر مجموعه‌ای از آثار را مورد بررسی قرار می‌دهد که به دنبال مطالعه فرهنگ‌های فضای سایبر، اینترنت و جامعه اطلاعاتی هستند. این کتاب ایده‌هایی کلیدی را معرفی می‌کند و شامل بحثی تفصیلی در باره کار دو تن از متفکران اصلی در این حوزه یعنی مانوئل کستلز^۱ و دونا هاراوی^۲ است. همچنین کتاب حاضر رشد مطالعات فرهنگ‌سایبر را نیز به عنوان یک علم بررسی می‌کند. از این رو، این کتاب «برهه‌ها»ی منتخب در این فرایند رشد را از اوایل دهه ۱۹۹۰- یعنی هنگامی که فضای سایبر و فرهنگ‌سایبر در آغاز راه ترکیب‌شدن با یکدیگر به عنوان یک علم بودند- تا به امروز - که حوزه مطالعات فرهنگ‌سایبر رشد کرده و شکوفا شده است و در حال تولید آثار خلاقانه نظری و علمی از دیدگاه‌های گوناگون است- مورد بررسی قرار می‌دهد.

عناوین کلیدی کتاب بدین شرح است:

- زندگی بر روی صفحه نمایش
- جامعه شبکه‌ای
- فضای جریان‌ها
- روش‌های سایبرگ

1 Manuel Castells

2 Donna Haraway

کتاب نظریه پردازان فرهنگ سایبر نقطه شروعی مطلوب برای کسانی است که قصد دارند بدانند چگونه فرهنگ سایبر را در اشکال بی‌شمار آن نظریه پردازی کنند.

دیوید بل^۱، مدرس ارشد جغرافیای انسانی انتقادی در دانشگاه لیدز است. کتاب‌های اخیر او شامل مجموعه مقالات فرهنگ‌های سایبر^۲ (۲۰۰۰)، درآمدی بر فرهنگ‌های سایبر^۳ (۲۰۰۱) و فرهنگ سایبر: مفاهیم کلیدی^۴ (۲۰۰۴) است.

1 David Bell

2 The Cyberculture Reader

3 An Introduction to Cyberculture

4 Cyberculture: The Key Concepts

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار ویراستار مجموعه
۱۳	چرا فرهنگ سایبر؟
۳۸	برهه‌ها در فرهنگ سایبر
۳۸	۱. فضای سایبر: گام‌های نخست
۵۹	۲. زندگی بر روی صفحه نمایش
۷۵	۳. جامعه اینترنتی
۱۰۰	چرا کستلر؟
۱۱۰	ایده‌های کلیدی کستلر
۱۱۰	۱. جامعه شبکه‌ای
۱۲۶	۲. فضای جریان‌ها
۱۴۰	۳. مجازیت واقعی
۱۵۷	پس از کستلر
۱۶۲	چرا هاراوی؟
۱۶۹	ایده‌های اصلی هاراوی
۱۶۹	۱. سایبرگ
۱۹۲	۲. نیایش‌های سایبرگ
۲۰۸	۳. روش‌های سایبرگ
۲۲۵	پس از هاراوی
۲۲۷	پس از فرهنگ سایبر
۲۳۴	برای مطالعه بیشتر
۲۵۲	دیگر آثار نقل شده

پیشگفتار ویراستار مجموعه

کتاب‌های این مجموعه، متفکران انتقادی برجسته‌ای را که حوزه مطالعات ادبی و علوم انسانی را تحت تأثیر قرار داده‌اند، معرفی می‌کند. مجموعه متفکران انتقادی انتشارات راتلج کتابی پیش‌روی شما می‌نهد که به راحتی می‌توانید به هنگام ظهور یک نام یا مفهومی نو ابتدا به آنها مراجعه کنید. هر کتاب با توضیح ایده‌های کلیدی این متفکران از طریق قرار دادن آنها در بافت [اجتماعی-تاریخی] دستمایه‌ای به شما خواهند داد تا با متون اصلی این متفکران آشنا شوید، و شاید از آن مهم‌تر دلیل اهمیت آنها را برای شما توضیح می‌دهند. تمرکز این کتاب‌ها بر روی رهنمودهای شفاف و دقیقی است که دانش تخصصی را پیش فرض قرار نمی‌دهد. اگرچه تأکید بر چهره‌هایی خاص است، اما این مجموعه تأکید می‌کند که هیچ متفکر انتقادی هرگز در خلأ وجود ندارد؛ بلکه از دل یک تاریخ فکری، فرهنگی و اجتماعی ظهور کرده است. درنهایت، این کتاب‌ها به مثابه پلی بین شما و متون اصلی آنها عمل خواهد کرد: این کتاب‌ها جایگزین آنها نمی‌شوند؛ بلکه چونان مکمل نوشته‌های آنها به شمار می‌روند. در برخی موارد این کتاب‌ها مجموعه کوچکی از متفکران را مورد بررسی قرار می‌دهند که در یک حوزه به بسط و گسترش ایده‌هایی مشابه می‌پردازند و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند.

این کتاب‌ها بنا به چند دلیل ضروری هستند. فرانک کرمود در زندگینامه خود ۱۹۹۷، که نامی برای آن انتخاب نکرده است، در مورد زمانی در دهه ۱۹۹۶ می‌نویسد:

در علفزارهای زیبای تابستان، جوانان تمام شب را با هم می‌خوابند، و از فشارهای روزانه‌هایی می‌یابند و به آهنگ‌های موسیقیدان‌های جزایر بالی^۱ گوش می‌دهند، در زیر پتوها یا کیسه‌های خواب خود ممکن است با خواب‌آلودگی در مورد خدایان زمان خود صحبت کنند... آنچه آنها تکرار کردند بیشتر شایعه بوده است، از این رو پیشنهاد ظهر من، به‌طور کامل^۲ فی‌البداهه، مجموعه‌ای از کتاب‌های کوتاه و خیلی ارزان بود که معرفی‌های^۳ معتبر، روشن و قابل فهم درباره این چهره‌ها ارائه کنند.

هنوز نیز به این معرفی‌های معتبر و قابل فهم نیاز است. اما این مجموعه، جهانی متفاوت از جهان دهه ۱۹۶۰ را بازتاب می‌دهد، متفکران جدیدی ظهور کرده‌اند و شهرت دیگر متفکران نیز بیشتر یا کمتر شده است، چرا که پژوهش جدیدی توسعه یافته است. روش‌شناسی جدید و ایده‌های چالش برانگیز، در حوزه هنر و علوم انسانی گسترش یافته است. مطالعه ادبیات دیگر - اگر اصلاً بوده - مطالعه ساده و ارزیابی شهرها، رمان‌ها و نمایشنامه‌ها نیست، بلکه در کنار اینها مطالعه و تفسیر ایده‌ها، مسائل و مشکلاتی است که در هر متن ادبی دیده می‌شود. موضوعات هنرها و علوم انسانی دیگر نیز به همین شیوه مشابه تغییر کرده‌اند.

با این تغییرات، مسائل جدید نیز ظهور یافته‌اند. ایده‌ها و مسائل پشت این تغییرات بنیادین در علوم انسانی، اغلب بدون ارجاع به بافت‌های وسیع و یا به

عنوان نظریه‌هایی ارائه شده‌اند که به سادگی می‌توانید به متونی که مطالعه می‌کنید، اضافه نمایید. مسلماً هیچ اشکالی ندارد که ایده‌های منتخب را برگزینیم و از هر آنچه که به‌دست می‌آید، استفاده کنیم - در واقع برخی از متفکران معتقدند که در حقیقت این تمام چیزی است که می‌توانیم انجام دهیم. اما گه‌گاه فراموش می‌شود که هر ایده جدید از الگو و توسعه فکر یک شخص بیرون می‌آید و مطالعه گستره و بافت {اجتماعی-تاریخی} ایده‌های آنان مهم است. برخلاف نظریه‌های معلق در فضا مجموعه متفکران/انتقادی انتشارات راتلج متفکران کلیدی و ایده‌های آنها را به متون اصلی آنها برمی‌گرداند.

افزون بر این، این کتاب‌ها نیاز به بازگشت به عقب یعنی به متون و ایده‌های اصلی متفکران را منعکس می‌کنند. هر تفسیری از یک ایده، حتی بی‌اشتباه‌ترین آن‌ها، به طور ضمنی یا آشکارا درک شخصی خود را ارائه می‌کند. خواندن کتاب‌هایی در مورد یک متفکر به جای خواندن متون اصلی این متفکران، به معنی از دست دادن فرصت درک شخصی در مورد آن‌ها است. گاهی اوقات آن‌چه فهم اثر یک فرد را مشکل می‌کند سبک و محتوای آن نیست، بلکه احساس ندانستن نقطه شروع است. هدف این کتاب‌ها، نشان دادن «راه ورود» از رهگذر ارائه یک مرور قابل فهم از ایده‌ها و کارهای این متفکران و همچنین هدایت مطالعات بیشتر با شروع به خواندن متون اصلی هر متفکری است. در اینجا استعاره‌ای را از فیلسوف لودویگ ویتگنشتاین^۱ (۱۸۸۹-۱۹۵۱) نقل می‌کنیم که می‌گوید، این کتاب‌ها نردبان‌هایی هستند برای پرتاب شدن به عقب، پس از آن که شما به سطح بعدی صعود کرده‌اید.

1 Ludwig Wittgenstein

بنابراین، نه تنها این کتاب شما را برای مطالعه ایده‌های جدید آماده می‌کند بلکه با هدایت شما به متون اصلی خود متفکران و ترغیب به تدوین ایده‌های آگاهانه خودتان، به شما قدرت می‌بخشد.

در نهایت، این کتاب‌ها ضروریند، زیرا درست همان‌طور که نیازهای فکری تغییر کرده‌اند، سامانه آموزشی سراسر دنیا- بافتی که در آن‌جا کتاب‌های مقدماتی خوانده می‌شود- نیز تغییرات بنیادینی کرده است. آن‌چه که برای سامانه آموزش عالی متعلق به اقلیت جامعه در دهه ۱۹۶۰ مناسب بود، دیگر برای سامانه‌های بزرگ، وسیع، بسیار متنوع و با فناوری بالای قرن بیست و یکم کفایت نمی‌کند. این تغییرات نه تنها خواهان معرفی‌های جدید و به روز است، بلکه نیازمند روش‌های جدید معرفی نیز هست. جنبه‌های معرفی گرایانه مجموعه متفکران/انتقادی راتلج با در نظر گرفتن دانشجویان امروز تدوین شده است.

هر کتاب در این مجموعه دارای ساختار مشابهی است. همه آن‌ها با بخشی شروع می‌شوند که زندگی و ایده‌های متفکران برجسته و دلایل اهمیت آن‌ها را مرور می‌کند. بخش اصلی هر کتاب، ایده‌های کلیدی متفکران، زمینه‌های {اجتماعی} آن‌ها، و تکامل و پذیرش شان را نیز بررسی می‌کند. کتابی که به بیش از یک متفکر می‌پردازد، تأثیر هر یک بر دیگری را نیز بررسی می‌کند. کتاب‌ها با بررسی تأثیر متفکر یا متفکران و توضیح نحوه اتخاذ و توسعه ایده‌های آن‌ها توسط دیگران به پایان می‌رسد. به علاوه یک بخش پایانی تفصیلی وجود دارد که کتاب‌هایی را برای مطالعات بیشتر پیشنهاد می‌کند و در مورد آن‌ها توضیح می‌دهد. این بخش ضمیمه‌ای نیست بلکه بخشی اصلی و یکپارچه از هر جلد است. در قسمت اول این بخش توضیحات کوتاهی از کارهای اصلی متفکران برجسته را خواهید دید. به دنبال آن اطلاعاتی در

مورد مفیدترین کارهای انتقادی و در برخی موارد وب‌گاه‌های مرتبط نیز وجود دارد. این بخش شما را در مطالعاتتان راهنمایی می‌کند و به شما امکان می‌دهد که علاقه‌های خود را دنبال کنید و طرح‌های خود را تکوین نمایید. در متن هر کتاب منابع به روش ارجاع‌دهی سامانه معروف به سامانه هاروارد ارجاع داده شده است (نام نویسنده و تاریخ هر کار در متن کتاب نوشته شده است و می‌توانید برای توضیحات بیشتر به فهرست مطالعات بیشتر در آخر کتاب مراجعه کنید). این بخش اطلاعات زیادی را در فضای بسیار کم ارائه می‌کند. همچنین این کتاب‌ها واژه‌های تخصصی را توضیح می‌دهند و کادرهایی را برای توضیح بیشتر رویدادها و ایده‌ها، جدا از تمرکز اصلی بحث اختصاص داده‌اند. گاهی اوقات نیز این کادرها برای تعاریف واژه‌هایی که به طور مکرر مورد استفاده قرار می‌گیرند و یا توسط خود نویسنده تولید شده‌اند، استفاده شده است. به این ترتیب، این کادرها به مثابه نوعی واژه‌نامه است که به راحتی در سراسر کتاب قابل تشخیص‌اند.

متفکران این مجموعه به سه دلیل انتقادی به شما می‌آیند. اول این که، آن‌ها در پرتو موضوعاتی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که مستلزم انتقاد هستند: اساساً مطالعاتی همچون مطالعات ادبی یا مطالعات انگلیسی و فرهنگی و همچنین دیگر علوم که به انتقاد از کتاب‌ها، ایده‌ها، نظریه‌ها و فرضیه‌های بررسی‌شده می‌پردازند. دوم، آن‌ها به این دلیل انتقادی هستند که مطالعه آثار آنان ابزاری برای مطالعه و تفکر انتقادی آگاهانه خود شما فراهم می‌کند که در نتیجه از شما فردی انتقادی می‌سازد. سوم، این افراد به این دلیل انتقادی - اند که بسیار مهم هستند: آن‌ها با مسائل و موضوعاتی سروکار دارند که درک‌های سنتی از جهان، متون، از هر آن‌چه که مسلم فرض می‌کنیم را

تغییر می‌دهند و به ما درک عمیقی از دانسته‌های قبلی و ایده‌های جدید می‌دهند. هیچ مقدمه و معرفی، نمی‌تواند همه چیز را به شما بگوید. اما این مجموعه با فراهم نمودن راهی برای تفکر انتقادی، امیدوار است شما را به شروع فعالیتی وادارد که بارور، سازنده و به طور بالقوه تغییردهنده زندگی است.